

Рер. № 2120/16. 05. 2016г

лж. 3

РЕЦЕНЗИЯ

от проф. д-р Валери Велков Иванов, професор в катедра “Национална и международна сигурност” от факултет “Национална сигурност и отбрана” на Военна академия “Г. С. Раковски”

гр. София, 1504, бул. “Евлоги и Христо Георгиеви” 82,

сл. тел. 02/92 26 615; GSM: 0887 25 51 51

e-mail: val.ivanov@abv.bg

за научните трудове, представени по конкурса за заемане на академична длъжност “професор” за граждански служител в област на висшето образование 9. “Сигурност и отбрана”, професионално направление 9.1. “Национална сигурност”, по научна специалност 05.02.24 “Организация и управление извън сферата на материалното производство (сигурност и отбрана)” по учебните дисциплини „Основи на националната сигурност”, „Управление на международни кризи и конфликти” и „Евакуация от сгради и обекти” за нуждите на катедра „Национална и регионална сигурност“ на факултет „Общовойскови“ в НВУ „Васил Левски“, публикуван в ДВ, бр. 16 от 26.02.2016 г.

на кандидата:

проф. д. н. инж. Венелин Кръстев Терзиев, професор по „Архитектура, строителство и геодезия” в Русенски университет „Ангел Кънчев”, гр. Русе

В. Търново

1. Описание на представените за рецензиране по конкурса материали - монографии, учебници, свидетелства и патенти, статии и доклади

За участие в конкурса кандидатът проф. д. н. инж. Венелин Кръстев Терзиев е представил за рецензиране общо **290 публикации**, от които монографични трудове – 18 броя, студии – 4 броя, резюмета – 3 броя, 76 броя научни статии публикувани в различни специализирани научни издания, 1 брой публикация в други издания (в-к „Форум“) и 188 научни доклади в страната и чужбина, които не повтарят представените за придобиване на образователната и научна степен „доктор“ и за научната степен „доктор на науките“.

От общия списък с предоставените ми за рецензиране материали 38 броя са авторски, а 252 броя са в съавторство, 135 заглавия са на български език, а на английски и на руски език са 155 броя.

Всичките предоставени за рецензиране материали са разработени в периода 2014-2016 година. Общо 63 броя от публикациите са под печат.

Въздържа се от рецензиране на общо 33 броя материали (№ 22, 23, 24, 25, 26, 27, 28, 39, 42, 63, 75, 85, 91, 92, 103, 124, 126, 155, 170, 181, 201, 206, 209, 212, 214, 217, 220, 225, 226, 238, 245, 259 и 263), които включват 2 броя монографии, 1 брой резюме, 9 броя статии, 20 броя доклади и 1 брой публикации в други издания. Всички тези материали повтарят материали със същите заглавия, но са преведени на английски и/или руски език и са публикувани едновременно в различни издания у нас и в чужбина.

Имам също така някои резерви към материалите (№ 146, 148, 155, 157, 166, 171 и др.), които са свързани с конкретни дейности на службите по заетостта и бюрата по труда, както и работата с проблемните деца и уязвимите такива. Те са в области на знанието, които не кореспондират с тематиката на конкурса и най-вече с обявените учебни дисциплини, и според мен не очертават сериозни приноси моменти в рецензираната област.

Следва обаче да подчертая, че броят на останалите публикации на кандидата и най-вече обширните области в които са проведени

изследванията, многократно надхвърлят изискванията, а техният обем, качество и приноси стойности намирам за повече от достатъчни за участие в конкурс за академична длъжност „професор” в НВУ „В. Левски” - гр. Велико Търново.

2. Обща характеристика на научно-изследователската, научно-приложната и педагогическата дейност на кандидата

Анализът на представените ми за рецензиране трудове на проф. д. н. инж. Венелин Терзиев показва, че същият работи изключително активно, системно, целенасочено и задълбочено в областта и проблематиката на социалните измерения на сигурността, изследва различни страни на мениджмънта на ресурсите в сигурността и отбраната и тяхната трансформация в отбранителни способности, както и мястото и ролята на системата за управление на човешките ресурси и някои аспекти на социалната адаптация на военнослужещите, освободени от военна служба и на членовете на техните семейства. Всичко това пряко кореспондира с нужната квалификация и научната експертиза в обявения конкурс за академичната длъжност „професор” в област на висшето образование 9. “Сигурност и отбрана”, професионално направление 9.1. “Национална сигурност”, по научна специалност 05.02.24 „Организация и управление извън сферата на материалното производство (сигурност и отбрана)”.

От пръв поглед е видно, че авторът е постигнал забележителни успехи като обем научна продукция и проявява изключителна активност с участието си в многобройни изяви на разнообразни научни форуми у нас и в чужбина. Броят и обхватът на публикациите в национални и международни специализирани научни издания го правят един от най-продуктивните и бележити български учени в последните години.

Анализът на предоставените за рецензиране научни трудове сочи, че кандидатът е съсредоточил своите научни търсения и изследователски интереси в няколко **основни тематични области**:

- **изследване на различни аспекти на икономическата сигурност и главно на мениджмънта на ресурсите в сигурността и отбраната**, като

разкрива някои нови страни на средата за сигурност, посочва редица проблеми в модела за управление на военноикономическия потенциал, и предлага решения и подходи за трансформация на ресурсите в отбранителни способности, на основата на принципите „икономичност“, „ефективност“, „ефикасност“ и „прозрачност“.

Значително място в рецензираните трудове от тази тематична област е посветено на изследване на взаимовръзката „ресурси-способности-ползи“, на зависимостта „разходи-ефекти“ и на създаване на Модел за прогнозиране на ресурсите за сигурност и отбрана, базиран на стратегическия подход при управлението им. Не са пропуснати анализите на възможностите на интегрираната логистика за постигането на необходимите отбранителни способности на въоръжените сили, посредством хармонизирането на технологиите и техния жизнен цикъл, както и мястото и ролята на системата за управление на човешките ресурси, като част от мениджмънта на ресурсите за сигурност и отбрана;

- разкриване на някои нови страни, измерения и аспекти на социалната сигурност, по специално на въпросите на социалната адаптация и реинтеграцията на военнослужещите и техните семейства. Това е област която е привлякла трайно научния интерес на кандидата през последните години, явява се естествено продължение на предишни негови изследвания и обхваща значителна част от публикациите предложени за рецензиране. Изследванията са провеждани на основата на разбирането, че социалната адаптация е важен елемент на социалната политика, с основен фокус върху многоаспектността на социалната адаптация като приспособимост на промените на социалната среда, и най-важното - търсене на механизми за постигане на пълна социална, психологическа, трудова и ценностна реинтеграция на военнослужещите със социалната общност.

Основните акценти са свързани с изследване на отделните етапи на адаптационния процес, създаването на Методика за социална адаптация и постигането на житейски баланс, разпространение на българския опит в социалната адаптация на военнослужещите, освободени от военна служба и

на членовете на техните семейства, както и някои страни на практическата реализация на програма „Социална адаптация и икономическа интеграция на освободените военнослужещи от въоръжените сили в гражданското общество”, съобразени с Европейската квалификационна рамка и Програмата „Учене през целия живот“, отчитайки изискванията на бизнес-структурите и пазара на труда в динамична среда на обществено-икономическо развитие;

- въвеждане на нови принципи и подходи за устойчиво икономическо развитие и ефективно управление, включително механизмите на социалното програмиране в общественото управление, като междинен етап между планирането и бюджетирането при изпълнение на социалната политика на държавата. Акцентът е поставен около нуждата от разработване на Социална програма, като продукт на социалното програмиране и като инструмент за решаването на социално значими проблеми, съобразно тяхната ресурсна обвързаност, чрез прилагането на нетрадиционни подходи и търсенето на нови възможности за развитие на икономиката, въвеждането на стратегическото управление, включително при управлението на човешките ресурси, като специален фокус се поставя на обратната връзка и контрола.

Извеждат се критериите за оценка на ефективността на социалното програмиране в контекста на управлението по резултати, спазвайки принципа „какво-ако“, съобразно приоритетите в социалната дейност, произтичащи от динамичните промени в социалната среда. Предлага се като иновативно решение за предприемаческа инициатива, целящо постигане на висока конкурентноспособност в изпълнение на Стратегията „Европа 2020” за постигане на интелигентен, устойчив и приобщаващ растеж, да се насърчава екологичната и конкурентоспособна икономика чрез прилагане на екологични технологии, ефективно използване на ресурсите и устойчивото развитие на селските райони. Извеждат се обосновки, че добрият мениджмънт в биологичното производство се обуславя от необходимостта от планиране, организиране, ръководене и контрол на различни нива: европейско, национално, организационно и др. Производството на

биологични продукти се представя като икономически ефективно, екологично съвместимо и социално отговорно и се осъществява с нов подход - планиране, управление и контрол върху процеса на производство;

- **Изследвания свързани с изграждането на функциониращ пазар на труда, разработването на политика на пазара на труда, както и възможностите за адаптиране на образованието и обучението към изискванията на бизнеса и изграждане на икономика, основана на знания и иновации.** Анализират се ефектите от въздействието на активните политики на пазара на труда, като се изследва структурата на трудовия пазар. Проследява се развитието и реструктурирането на пазара на труда за осигуряване на заетост, изследват се политиките на изграждане на функциониращ пазар на труда и за заетост в контекста на европейската интеграция в предприсъединителния и следприсъединителния периоди. Обосновават се възможности за рационализиране на управленските решения за ефективна социална политика, като се разработва процесен модел за управление на дирекции „Бюра по труда“ на основата на дефинираните технологични процеси и детайлното метрично замерване на дейностите в Агенцията по заетостта, с цел тяхното стандартизиране и определяне на необходимата ресурсна осигуреност на процесите.

В контекста на стратегическите цели за изграждане на икономика, основана на знания и иновации, се разглеждат възможностите за приложение на Концепцията за учене през целия живот. Акцентът е върху анализите и методологическите подходи за оценка на нуждите от обучение, като за целта се прави анализ на националната образователна система със специално внимание на професионалното обучение, неформалното и самостоятелното учене. Разгледани са някои нови подходи и модели за обучения, иновации и изграждане на образователен и професионален капацитет.

3. Оценка на педагогическата подготовка и дейност на кандидата

Известно ми е, че кандидатът проф. д. н. инж. Венелин Терзиев преподава в бакалавърски и магистърски програми и специализации в

Русенски университет „Ангел Кънчев”, както и във ВУАРР-Пловдив, но нямам информация за годишната му аудиторна заетост.

От приложените документи е видно, че кандидатът има успешно ръководство в обучение на 2 докторанти. За високата стойност на педагогическата, научната и изследователска дейност на кандидата говори и факта, че същият е член на редица научни, регионални и международни организации, участва в научни проекти, привличан е в конкурси за придобиване на образователна и научна степен „доктор“, научна степен „доктор на науките“ и заемане на академични длъжности, както и за рецензирането на научни и учебни разработки. Кандидатът членува в организационни комитети на национални и международни конференции като рецензент и редактор, привличан е за член на редакционни колегии на научни издания и др.

4. Основни научни резултати и приноси.

Основните резултати на кандидата са с научен и научно-приложен характер и могат да се сведат до следното.

Научни приноси:

- разширени и допълнени са съществуващите и са генерирани нови научни знания, свързани с мениджмънта на ресурсите в сигурността и отбраната, разкрити са някои нови страни на средата за сигурност, доказано е съществуването на проблеми в управлението на военноикономическия потенциал и са разработени подходи за трансформация на ресурсите в отбранителни способности. Доказана е ефективността на принципите „икономичност”, „ефективност”, „ефикасност” и „прозрачност” и възможностите за приложение в теорията и практиката на програмно-целевия подход във финансовия мениджмънт на ресурсите за сигурност и отбрана;

- доразвита е теорията за управление на ресурсите за сигурността и отбраната чрез детайлно осветляване на взаимовръзката „ресурси-способности-ползи”, на зависимостта „разходи-ефекти“ и е представена научна обосновка за прилагане на механизъм за прогнозиране на ресурсите за сигурност и отбрана, базиран на стратегическия подход. Разкрити са

възможностите на интегрираната логистика за изграждане и развитие на отбранителните способности на въоръжените сили, предложени са пътища за хармонизирането на технологиите и техния жизнен цикъл, доказани са нарастващата роля и значение на системата за управление на човешките ресурси, като част от мениджмънта на ресурсите за сигурност и отбрана;

- разработена е относително завършена теоретична Концепция за социалната адаптация и реинтеграция на военнослужещите и техните семейства, както и система от теоретични постановки и предложения за прилагането на механизми за постигане на пълна социална, психологическа, трудова и ценностна реинтеграция на военнослужещите със социалната общност;

- получени са потвърдителни факти, доказващи необходимостта от въвеждане на нови принципи и подходи за устойчиво икономическо развитие и ефективно управление, включително прилагането на механизмите на социалното програмиране в общественото управление, като междинен етап между планирането и бюджетирането при изпълнение на социалната политика на държавата;

- с научни факти и аргументи е доказана нуждата от разработване на Социална програма, като продукт на социалното програмиране и като инструмент за решаването на социално значими проблеми, съобразно тяхната ресурсна обвързаност, както и от прилагането на нетрадиционни подходи и търсенето на нови възможности за развитие на икономиката. Представени са научни аргументи за въвеждането на стратегическото управление, включително при управлението на човешките ресурси, с оглед тяхната ефективност, адекватност и поддържане на необходимите способности;

- изведени са критериите за оценка на ефективността на социалното програмиране в контекста на управлението по резултати, спазвайки принципа „какво-ако“, разкрити са факторите влияещи върху формирането на социалната политика, обосновани са методологията и инструментариумът за анализ на управлението на екоресурсите като елемент на подсистемата за екологическа сигурност. Представени са обективни аргументи за насърчаване

развитието на екологична и конкурентоспособна икономика чрез прилагане на екологични технологии, ефективно използване на ресурсите и устойчивото развитие на селските райони;

- обогатена е теорията свързана с изграждането на функциониращ пазар на труда, като е обоснована нуждата от разработването на политика на пазара на труда и са разкрити възможностите за адаптиране на образованието и обучението към изискванията на бизнеса и изграждане на икономика, основана на знания и иновации. Доказани са ефектите от въздействието на активните политики на пазара на труда, разкрита е структурата на трудовия пазар и възможностите за прилагане на политиките на изграждане на функциониращ пазар на труда и за заетост в контекста на европейската интеграция;

- обосновани са възможностите за рационализиране на управленските решения за ефективна социална политика, като е доказана нуждата от съществуването на ефикасни механизми за усъвършенстване на процесите по анализ на основните характеристики, профил и параметри на системата на пазара на труда. Представени са научни доказателства за възможностите за емпиричен анализ на промените в параметрите в разглеждания етап на икономическо развитие, както и непрекъсната оценка на провежданата социална политика;

- разкрити са възможностите за приложение на Концепцията за учене през целия живот в контекста на стратегическите цели за изграждане на икономика, основана на знания и иновации, представени са методологическите подходи за оценка на нуждите от обучение, разкрити са възможностите на националната образователна система, по-специално внимание на професионалното обучение, неформалното и самостоятелното учене. Представени са нови подходи и модели за обучения, иновации и изграждане на образователен и професионален капацитет.

Научно-приложни приноси:

- разработен е математически модел за прогнозиране на разходите за отбрана на основата на аналитико-реалистичния подход, формулирани са

насоките за модернизирането на системите за подготовка на бойния потенциал на страната, съвместими с използваните в армиите на страните от Алианса;

- разработен е Модел за социално-педагогическа и социално-психологическа адаптация на военнослужещите, освободени от военна служба и техните семейства, като е предложен алгоритъм на модела за повишаване на ефективността на адаптационния процес;

- разработен и предложен е математически Модел за оценка на компетенциите за подбор за свободна длъжностна позиция и Методология за оценка на професионалните профили с прилежащите им компетенции, като част от Програма за социална адаптация на освободените от военна служба военнослужещи;

- предложени са подходи, механизми и Методика за разработване на Социална програма, залагаща на рационалното начало при формирането на управленски решения, като инструмент за активна и ефективна социална политика;

- работени са методологически подходи и съответни алгоритми за изследване и оценки на трудовия пазар, обосновани са препоръки за осъществяването на активна политика на пазара на труда, за изграждане на единен механизъм за социална защита и обезпечаване на трудова заетост в страната, за мониторинг на социалната сфера и др., с което се усъвършенства Националната програма „От социални помощи към осигуряване на заетост”;

- предложени са модели и инструменти за повишаване ефективността на изпълнение на социалните политики от публичните служби по заетостта и рационализиране на управленските решения;

- изведени са насоки за усъвършенстване на мениджмънта в областта на биологичното производство и туризма за постигане на устойчиво развитие и сигурност и безопасност на храните;

- предложени са модели и механизми за изграждане на образователен капацитет чрез обучение, които акцентират на професионалното обучение, неформалното и самостоятелното учене;

- разработени са методики за оценка на образователните потребности с фокус върху специфични уязвими групи, обхванати от социалните политики на държавата, изграждане на капацитет в регионите и насърчаването на балансирано и устойчиво развитие.

5. Оценка на значимостта на приносите за науката и практиката

Анализът на предоставените за рецензиране материали сочи, че резултатите от научно-изследователската и иновационната дейност на кандидата намират реално приложение в практиката, свързана със социалната адаптация, усъвършенстването на пазара на труда, развитието на социалните политики и усъвършенстването на процесите на обучението. Те са нов тласък в развитието на научните изследвания и иновациите като цяло, както и нов момент в прилагането на стратегическия мениджмънт в икономиката и устойчивото развитие, социалното програмиране и модерните подходи за управление на човешките ресурси в сигурността и отбраната.

Свидетелство за значимостта на резултатите на кандидата са значителният брой цитирания (83 бр.) от други учени, изследователи и научни работници у нас и по света.

6. Оценка в каква степен приносите са дело на кандидата

От представените материали и документи става ясно, че кандидатът е активен участник в учебно-научната, научно-изследователската и иновационна дейност в два национални университета, а посочените резултати приемам за негово лично дело.

7. Критични бележки за рецензираните трудове

Към представените за рецензиране материали могат да се отправят и някои критични бележки. Така например, в списъка с предоставените материали се наблюдават твърде сходни наименования на цяла поредица публикации, като същите се различават само в някои дребни детайли. С което се създава усещането, че от един основен научен труд (най-често монография) като производни се публикуват няколко десетки статии и доклади, представени в различни издания или научни форуми, и то на няколко езика.

Това разбира се не е грешен подход, още повече, че става дума за работа в екип или за ръководени от него колективи, но като резултат се наблюдава известна повтораемост на теоретичните постановки, анализите и разсъжденията в много от предоставените материали. Срещат се и редица неточности, стилови и редакционни грешки.

Не като критична бележка към кандидата, но все пак като известна слабост може да бъде посочен факта, че твърде малко на брой са разработките на автора които кореспондират с две от учебните дисциплини обявени в конкурса - „Управление на международни кризи и конфликти” и „Евакуация от сгради и обекти”.

Но като най-сериозна слабост според мен е обстоятелството, че преобладаващата част от научните публикации са доклади на научни конференции и статии в специализирани научни издания, а за съжаление липсват характерните за преподавателя учебници, учебни пособия и методически разработки, които му позволяват да изгражда своя собствена образователна школа и да се придаде широка публичност и достъпност на постигнатите научни и научно-приложни резултати. Ето защо, горещо препоръчвам на кандидата в най-скоро време да насочи своята изключителна творческа продуктивност към разработване на учебници, пособия, помагала, методики и всякакви други учебни материали в помощ на обучаемите.

Посочените слабости и критични бележки са с препоръчителен характер и не намаляват по никакъв начин стойността на впечатляващата научна продукция и изброените по-горе научни и научно-приложни приноси на проф. д. н. инж. Венелин Кръстев Терзиев.

8. Лични впечатления за кандидата

Познавам лично проф. д. н. инж. Венелин Терзиев едва от началото на настоящата година, но въпреки оскъдното време което прекарахме заедно у мен остана впечатлението, че това е ерудиран събеседник, високо уважаван от колегите си и притежаващ широк поглед научен работник, изследовател и преподавател.

С научната му продукция се запознах в хода на конкурса и освен огромните ѝ количествени измерения, следва да посоча и отличителния за автора академичен стил - лесно разбираем и достъпен за широката аудитория, както и наличието на способности за задълбочени анализи и съждения.

Нямам съвместни публикации с кандидата.

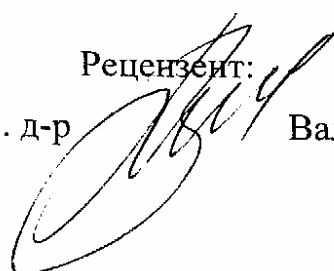
9. Заключение.

В резултат на анализа на предоставените ми материали и научната продукция като цяло на кандидата проф. д. н. инж. Венелин Кръстев Терзиев мога да обобща, че същият **отговаря на изискванията** на Закона за развитие на академичния състав в Република България, Правилника за неговото приложение и Правилника за подбор, развитие, оценка и атестиране на академичния състав в НВУ „Васил Левски“.

10. Оценката на кандидата.

Като имам предвид гореизложеното и забележимите научни и научно-приложни резултати в научната продукция на проф. д. н. инж. Венелин Кръстев Терзиев, единствен участник в конкурса за заемане на академична длъжност „професор“ за граждански служител в област на висшето образование 9. „Сигурност и отбрана“, професионално направление 9.1. „Национална сигурност“, по научна специалност 05.02.24 „Организация и управление извън сферата на материалното производство (сигурност и отбрана)“ по учебните дисциплини „Основи на националната сигурност“, „Управление на международни кризи и конфликти“ и „Евакуация от сгради и обекти“ за нуждите на катедра „Национална и регионална сигурност“ на факултет „Общовойскови“ в НВУ „Васил Левски“, **оценката ми е изцяло „положителна“**.

12.05.2016 г.

Рецензент:
проф. д-р Валери Иванов